

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

SONEXAY PHILAVONG

NGHIÊN CỨU HIỆN TRẠNG THẨM THỰC VẬT
VÀ HỆ THỰC VẬT Ở XÃ PHÚC XUÂN,
THÀNH PHỐ THÁI NGUYÊN, TỈNH THÁI NGUYÊN

LUẬN VĂN THẠC SĨ SINH HỌC

THÁI NGUYÊN, NĂM 2020

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

SONEXAY PHILAVONG

**NGHIÊN CỨU HIỆN TRẠNG THẨM THỰC VẬT
VÀ HỆ THỰC VẬT Ở XÃ PHÚC XUÂN,
THÀNH PHỐ THÁI NGUYÊN, TỈNH THÁI NGUYÊN**

Ngành: Sinh thái học

Mã số: 8 42 01 20

LUẬN VĂN THẠC SĨ SINH HỌC

Cán bộ hướng dẫn khoa học: PGS.TS. LÊ NGỌC CÔNG

THÁI NGUYÊN, NĂM 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng cá nhân tôi. Các số liệu, kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác. Nếu sai tôi xin hoàn toàn chịu trách nhiệm.

Tác giả

Sonexay Philavong

LỜI CẢM ƠN

Trong quá trình học tập và thực hiện đề tài luận văn thạc sĩ ngành Sinh thái học, tại Khoa Sinh học, Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên (Việt Nam), tôi đã nhận được sự giúp đỡ, động viên của các Thầy, Cô giáo, đồng nghiệp, bạn bè và gia đình.

Trước hết tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến PGS.TS. Lê Ngọc Công đã tận tình hướng dẫn, truyền đạt kiến thức và kinh nghiệm quý báu để tôi có thể hoàn thành được luận văn này.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành đến các Thầy, Cô giáo Khoa Sinh học, Phòng Đào tạo đã tạo điều kiện tốt nhất cho tôi trong quá trình học tập và nghiên cứu tại Trường.

Trong quá trình thực hiện luận văn không thể tránh khỏi những thiếu sót, hạn chế. Rất mong nhận được những ý kiến góp ý của các Thầy, Cô giáo, các nhà khoa học, cùng bạn bè, đồng nghiệp.

Xin trân trọng cảm ơn.

Thái Nguyên, tháng 8 năm 2020

Tác giả

Sonexay Philavong

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU VIẾT TẮT	vi
DANH MỤC BẢNG, HÌNH	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Đặt vấn đề	1
2. Mục tiêu nghiên cứu	2
3. Thời gian và giới hạn nghiên cứu	2
Chương 1: TỔNG QUAN VỀ CÁC VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU	4
1.1. Một số khái niệm liên quan đến vấn đề nghiên cứu	4
1.1.1. Khái niệm về thảm thực vật.....	4
1.1.2. Khái niệm về thảm thực vật nguyên sinh và thảm thực vật thứ sinh.....	4
1.2. Nghiên cứu về thảm thực vật trên Thế giới và Việt Nam.....	5
1.2.1. Trên Thế giới	5
1.2.2. Ở Việt Nam	5
1.3. Nghiên cứu về thành phần loài, dạng sống thực vật trên Thế giới và Việt Nam.....	7
1.3.1. Thành phần loài thực vật	7
1.3.2. Thành phần dạng sống thực vật	11
1.4. Nghiên cứu về yếu tố địa lý thực vật	13
1.5. Nghiên cứu giá trị sử dụng của thực vật.....	14
1.6. Nghiên cứu về thảm thực vật, hệ thực vật ở khu vực xã Phúc Xuân.....	15
Chương 2: ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	16
2.1. Đối tượng nghiên cứu	16
2.2. Nội dung nghiên cứu.....	16
2.2.1. Nghiên cứu hiện trạng thảm thực vật ở xã Phúc Xuân	16
2.2.2. Nghiên cứu hiện trạng hệ thực vật trong các kiểu TTV chọn nghiên cứu.....	16
2.2.3. Đề xuất các giải pháp bảo vệ đa dạng thực vật ở xã Phúc Xuân	16
2.3. Phương pháp nghiên cứu	16

2.3.1. Phương pháp điều tra ngoài thực địa	16
2.3.2. Phương pháp trong phòng thí nghiệm	17
2.3.3. Phương pháp kế thừa	19
Chương 3: ĐIỀU KIỆN TỰ NHIÊN, KINH TẾ, XÃ HỘI KHU VỰC	
NGHIÊN CỨU	20
3.1. Điều kiện tự nhiên khu vực nghiên cứu.....	20
3.1.1. Vị trí địa lý.....	20
3.1.2. Địa hình.....	20
3.1.3. Khí hậu, thủy văn.....	20
3.1.4. Đá mẹ, Thổ nhưỡng	21
3.2. Điều kiện kinh tế - xã hội khu vực nghiên cứu.....	22
3.2.1. Dân số, dân tộc.....	22
3.2.2. Hoạt động nông, lâm nghiệp.....	22
3.2.3. Giao thông, thủy lợi	22
3.2.4. Văn hóa, giáo dục, y tế	22
3.3. Nhận xét chung về điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội ảnh hưởng đến thảm thực vật và hệ thực vật KVNC	23
3.3.1. Những yếu tố thuận lợi	23
3.3.2. Những yếu tố khó khăn.....	23
Chương 4: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN.....	25
4.1. Hiện trạng thảm thực vật ở khu vực nghiên cứu	25
4.1.1. Thảm thực vật tự nhiên	26
4.1.2. Thảm thực vật nhân tạo (Rừng trồng)	31
4.2. Hiện trạng hệ thực vật của các kiểu thảm thực vật chọn nghiên cứu	31
4.2.1. Thành phần và số lượng bậc taxon của các kiểu thảm thực vật chọn nghiên cứu	31
4.2.2. Thành phần và số lượng các bậc taxon của từng kiểu thảm thực vật chọn nghiên cứu.....	35
4.2.3. Thành phần dạng sống thực vật trong các kiểu thảm chọn nghiên cứu.....	43
4.2.4. Cấu trúc hình thái (cấu trúc thẳng đứng) của các kiểu thảm thực vật	46
4.2.5. Yếu tố địa lý của hệ thực vật trong các kiểu thảm chọn nghiên cứu	50

4.2.6. Giá trị sử dụng của thực vật trong các kiểu thảm nghiên cứu	51
4.3. Đề xuất một số giải pháp bảo vệ đa dạng thực vật ở xã Phúc Xuân	56
4.3.1. Nhóm các giải pháp cấp bách	56
4.3.2. Nhóm các giải pháp lâu dài	57
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	57
TÀI LIỆU THAM KHẢO	60
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU VIẾT TẮT

TT	Kí hiệu	Xin đọc là
1	A	Ăn đượ
2	Ags	Làm thức ăn gia súc
3	Ca	Làm cảnh
4	Doc	Cây có đ
5	Dtc	Đồ thủ công mỹ nghệ
6	G	Cho g
7	KVNC	Khu vực nghiên cứu
8	Nh	Cho nhựa
9	Nxb	Nhà xuất bản
10	ODB	Ô d
11	OTC	Ô tiêu chuẩn
12	RTK	Rừng trồng Keo
13	RTS	Rừng thứ sinh
14	SL	Số lượng
15	Soi	Lấy sợi
16	T	Làm thuốc
17	TCB	Thảm cây bụi
18	Td	Cho tinh dầu
19	TTV	Thảm thực vật
20	TV	Thực vật
21	UNESCO	Tổ chức Văn hóa, Khoa học và Giáo dục của Liên Hợp Quốc.

DANH MỤC BẢNG, HÌNH

Bảng

Bảng 4.1.	Hệ thống các kiểu thảm thực vật ở xã Phúc Xuân	25
Bảng 4.2.	Sự phân bố các bậc taxon.....	32
Bảng 4.3.	Các họ có số loài nhiều nhất (từ 4 loài trở lên) tại KVNC	33
Bảng 4.4.	Các chi có số loài nhiều nhất (3 loài trở lên) tại KVNC	34
Bảng 4.5.	Số lượng, tỷ lệ (%) các họ, chi, loài trong từng kiểu thảm thực vật	35
Bảng 4.6.	Các họ có từ 3 loài trở lên trong các kiểu thảm thực vật	36
Bảng 4.7.	Các chi có từ 2 loài trở lên trong từng kiểu thảm thực vật	40
Bảng 4.8.	Tỷ lệ (%) thành phần dạng sống thực vật ở các kiểu thảm.....	43
Bảng 4.9.	Tỷ lệ (%) thành phần dạng sống trong từng kiểu thảm thực vật.....	43
Bảng 4.10.	Cấu trúc hình thái (cấu trúc thẳng đứng) của các kiểu thảm thực vật.....	46
Bảng 4.11.	Các yếu tố địa lý của hệ thực vật trong các kiểu thảm chọn nghiên cứu	50
Bảng 4.12.	Giá trị sử dụng của thực vật trong các kiểu thảm nghiên cứu	52
Bảng 4.13.	Các họ có nhiều loài cây làm thuốc (từ 3 loài trở lên).....	53
Bảng 4.14.	Các họ có nhiều loài cây gỗ (từ 3 loài trở lên).....	54

Hình

Hình 3.1.	Sơ đồ xã Phúc Xuân (Thành phố Thái Nguyên)	24
-----------	--	----

MỞ ĐẦU

1. Đặt vấn đề

Thảm thực vật nói chung và rừng nói riêng có vai trò hết sức quan trọng đối với đời sống của sinh vật trên Trái Đất. Rừng là một hệ sinh thái mà quần xã cây gỗ rừng giữ vai trò chủ đạo trong mối quan hệ tương tác giữa sinh vật với môi trường. Rừng còn có vai trò to lớn đối với cuộc sống của con người cũng như môi trường: Điều hòa không khí, điều hòa nước, là nơi cư trú của động vật, lưu trữ các nguồn gen quý hiếm, bảo vệ và ngăn chặn gió bão, chống xói mòn, đảm bảo sự sống và sức khỏe của con người...; Vì vậy, tỷ lệ đất có rừng che phủ của một quốc gia là một chỉ tiêu an ninh môi trường quan trọng (diện tích đất có rừng của một quốc gia tối ưu là 45%). Hàng thập kỷ qua do nhiều nguyên nhân khác nhau như sự tàn phá của chiến tranh, khai thác tài nguyên rừng quá mức, diện tích rừng bị thu hẹp với nhiều mục đích khác nhau như lấy đất làm khu công nghiệp, khai thác khoáng sản, làm nhà ở, đường giao thông, lấy đất sản xuất hay do cháy rừng... Hậu quả của việc mất rừng đã gây ra những tổn thất nặng nề cho con người như hạn hán, lũ lụt, biến đổi khí hậu, do đó ảnh hưởng đến nền kinh tế, chất lượng cuộc sống của con người...

Nhận thức được tầm quan trọng của việc bảo vệ rừng khôi phục rừng tự nhiên, phát triển rừng đối với nền kinh tế, văn hóa xã hội, an toàn cho hệ sinh thái môi trường toàn cầu, Chính phủ Việt Nam đã có nhiều chương trình, dự án khôi phục, bảo tồn và phát triển rừng, như chương trình 327 phủ xanh đất trống đồi trọc, dự án trồng mới 5 triệu ha rừng theo quyết định số 661/QĐ- TTg của Chính phủ..., thành lập và quy hoạch các Khu bảo tồn thiên nhiên, Vườn Quốc gia...

Xã Phúc Xuân là đơn vị hành chính thuộc Thành phố Thái Nguyên (tỉnh Thái Nguyên), có diện tích khá lớn với thành phần động, thực vật phong phú, đa dạng. Hiện nay, thảm thực vật rừng ở xã Phúc Xuân đã được quy hoạch và giao cho các hộ gia đình quản lý và bảo vệ. Tình trạng chặt phá rừng và khai thác gỗ trái phép đã giảm nhiều, song việc khai thác gỗ và một số tài nguyên lâm sản ngoài gỗ (dược liệu, rau rừng....) vẫn diễn ra. Vì vậy, tính đa dạng của thảm thực vật, hệ thực vật, hệ động vật bị suy giảm đáng kể, ảnh hưởng tới chức năng bảo vệ môi trường (đất, nước, không